

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Ayşe Feray Özbal¹, Tolga Eski¹, Arıkan Ektirici²

ÖZ

Araştırmanın amacı Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ve Spor Bilimleri Fakültelerinin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesidir. Çalışmaya 6 farklı üniversiteden 204 kadın 299 erkek olmak üzere toplam 503 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Çapri ve ark. (2011) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu (MTE-ÖF) kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) ve Cronbach Alpha iç tutarlılık analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucu, tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından duyarsızlaşma alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). Üniversite değişkenine göre ise tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<,05$). Sınıf değişkenine göre yapılan analiz sonucunda tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). Cinsiyet değişkenine yönelik yapılan ilişkisiz örneklem t-testi ile aile gelir düzeyi, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine yönelik yapılan ANOVA sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>,05$). Sonuç olarak Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği öğrencilerinin tükenmişlik düzeyleri yaşa, üniversiteye, sınıf düzeyine göre farklılık gösterebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Tükenmişlik, Cinsiyet, Spor, Öğretmenlik.

EVALUATION OF BURNOUT LEVELS OF PHYSICAL EDUCATION TEACHER EDUCATION STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of the study was to investigate the burnout levels of physical education teacher education department students from various universities in terms of different variables. A total of 503 students, 204 female and 299 male students from 6 different universities participated in the study. Maslach Burnout Inventory-Student Form which was developed by Schaufeli et al. (2002) and adapted to Turkish culture by Çapri et al. (2011) was used as the data collection tool. Descriptive statistics, independent samples t-test, one way ANOVA and Cronbach Alpha internal consistency analysis were used for the analysis of the data. Statistically significant difference was found between age groups in the depersonalization subscale ($p<,05$). Significant differences were found in emotional exhaustion and depersonalization subscale in terms of university variable ($p<,05$). And according to grade level, significant difference was found in emotional exhaustion and depersonalization subscales ($p<,05$). There were no significant differences in terms of gender, family income level, mother and father education levels ($p>,05$). As a result, burnout levels of physical education teacher education programme students may vary according to age, university and grade level.

Keywords: Physical Education, Burnout, Gender, Sports, Teaching.

¹Kastamonu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kastamonu..

²Anadolu Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir.

*Bu çalışma 15-18 Kasım 2017 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 15. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde Poster Bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Günümüzde insanların yoğun iş temposu ile çalışmaları buna bağlı olarak hareket azlığının olması, teknoloji ile birlikte hareketlerin istemli olarak kısıtlanması (asansör ve araba kullanımı vb.) insanları olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Açık alanların kaliteli kullanılmaması gibi nedenlerden dolayı da insanların rahatlayamamaları, insanları motive edecek ve rahatlatacak alanların azalması psikolojik olarak olumsuzluk yaratmakta ve stresin yoğun olarak yaşanmasına neden olabilmektedir. Günlük hayatta yaşanan olumsuzluklar, iş ve okul hayatına da yansıtılabilmektedir. Uzun ve yorucu çalışma saatleri, verilen emeklerin karşılığının maddi olarak alınamaması ve mobbing ile karşı karşıya kalınması meslek hayatında tükenmişlik sendromları yaşanmasının başka nedenlerindedir. Aynı durum eğitim hayatı için de söz konusudur. Sınava dayalı bir eğitim sisteminin olması, öğrencilerin iyi bir liseyi ya da iyi bir üniversiteyi kazanma arzularının olması, zaman zaman tükenmişlikle sonuçlanabilmektedir. Üniversitede okuyan öğrenciler için de tükenme-tükenmişlik söz konusu olabilmektedir. Üniversite öğrencilerinin, üniversite eğitimi boyunca ekonomik durum ile ilgili yaşadıkları sorunlar, yoğun çalışma temposunun (okul-yarı zamanlı iş) neden olduğu stres ve üniversite mezuniyeti sonrası iş bulma kaygısının artması tükenmişlik durumlarına neden olabilmektedir.

Tükenmişlik kavramını ilk olarak Freudenberger kullanmıştır. Freudenberger tükenmişliği, “enerji, güç ve kaynaklar üzerindeki aşırı istekler ve talepler nedeniyle tükenmeye başlamak” olarak tanımlamıştır (Welskopf, 1980’den akt. Aksu ve Baysal, 2005). Sonrasında Maslach tarafından tükenmişliğin tanımı yapılmış ve günümüze kadar da bu tanım kabul görmüştür. Maslach (1981) ise tükenmişliği; “kişinin profesyonel iş yaşamında ve diğer insanlarla olan ilişkilerinde olumsuzluklara yol açan özsaygı yitimi, kronik yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duygularının gelişimi ile birlikte seyreden fiziksel, duygusal ve entelektüel tükenmeyle karakterize bir sendrom” olarak tanımlamış ve duygusal tükenme, depersonalizasyon ve kişisel başarı eksikliği olmak üzere üç ayrı kategoriye ayırmıştır (akt. Taycan ve ark., 2006). Duygusal tükenme, Maslach’ a göre tükenmişliğin en önemli bileşenidir. Çalışanlardan örgütsel ve kişisel yöndeki beklentilerin duygusal tükenmişlikle direkt ilişkisi olduğu bilinmektedir (Tuğrul ve Çelik, 2002). Yani, duygusal tükenmişlik insanların yorgunluk, bıkkınlık ve memnun olmama durumu olarak açıklanabilir. Depersonalizasyon (duyarsızlaşma), insanların herhangi bir işe karşı istek ve arzularını kaybetmeleri ve kişisel başarı eksikliği ise çalışanların takdir görmediklerini düşündükleri zaman ortaya çıkan bir

durumdur. İnsanlar kendi yeteneklerini sorgulamaya başlamakta ve bu da kişisel başarısızlığa neden olmaktadır (Tuğrul ve Çelik, 2002). Kişisel başarı eksikliği kısaca psikolojik ve fizyolojik olarak tükenmişlik olarak tanımlanabilir.

Özellikle son yıllarda tükenmişlik sendromu ile ilgili farklı alanlarda çalışmalar yapılmaya başlandığı görülmektedir (Cemaloğlu ve Şahin, 2007; Çavuş ve ark., 2007; Grayson ve Alvarez, 2008; Malinauskas ve ark., 2010; Afyon ve Işıkdemir, 2013; Beşiktaş, 2016;). Tükenmişlik sendromu çalışma ya da iş dışında, sporcu ve evlilik gibi alanlarda da görülmektedir (Schaufeli ve diğ., 2002). Kısaca genişleyen yelpazede tüm alanlarda tükenmişlik sendromu yaşayan birey sayısının arttığı söylenebilir. Özellikle ülkemizde anasınıfından üniversiteye kadar sınava dayalı bir eğitim sistemi olması ve öğrencilerin gelecek kaygısı yaşamaları gibi nedenler biraz daha stresli olmalarını da beraberinde getirmektedir. Bu gibi nedenlerle tükenmişliğe maruz kalan öğrencilerin çok olduğu söylenebilir. Öğrencilerin istediği liseyi, lise eğitimi sonrasında istediği üniversite ya da bölümleri kazanabilme ve sonrasında işe yerleşebilme kaygısı sürekli artmaktadır. Genç nüfusun fazla olduğu ülkemiz göz önüne alındığında ise üniversite sonrası atanamayan öğrencilerin yoğun olarak bu duyguyu yoğun bir şekilde yaşadıkları söylenebilir. Buradan hareketle bu çalışmada da farklı üniversitelerin beden eğitimi spor yüksekokulu ve spor bilimleri fakültelerindeki öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama araştırması olarak desenlenmiştir. Bir grubun belirli özelliklerini ortaya koymak için veri toplanmasını amaçlayan çalışmalar tarama araştırması olarak adlandırılır (Büyüköztürk, 2017).

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın katılımcılarını Kastamonu Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Afyon Kocatepe bünyesindeki Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'nın; Gazi Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi bünyesindeki Spor Bilimleri Fakülteleri'nin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümleri'nde öğrenim gören 204 kadın, 299 erkek olmak üzere toplam 503 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form cinsiyet, yaş, öğrenim görülen üniversite, sınıf, aile gelir durumu ve anne ile babanın eğitim düzeylerine ilişkin birtakım sorular içermektedir.

Maslach Tükenmişlik Envanteri – Öğrenci Formu (MTE-ÖF): Schaufeli ve ark. (2002) tarafından geliştirilen ve Çapri ve ark. (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan Maslach Tükenmişlik Envanteri – Öğrenci Formu kullanılmıştır. MTE-ÖF'nin uyarlama çalışması 782 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçek 16 maddeden oluşmasına rağmen uyarlama çalışmasında uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçekten 3 maddenin çıkartılmasına karar verilmiştir. MTE-ÖF Tükenme, Duyarsızlaşma ve Yetkinlik olmak üzere 3 alt boyut ve toplamda 13 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı değerleri .61 ile .82 arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Normal dağılıma yönelik olarak çarpıklık-basıklık değerleri ile bu değerlerin standart hataları incelenmiş ve verilerin normal dağıldığı saptanmıştır. Buna yönelik olarak parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Katılımcıların, ölçeğin üç alt boyutundan elde ettiği skorlar cinsiyet, yaş, üniversite, sınıf, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre incelenmiştir. MANOVA varsayımlarına yönelik yapılan testler sonucunda varsayımların sağlanmadığı tespit edilmiş ve bu nedenle her bir bağımsız değişken için birden çok tek faktörlü ANOVA yapılmasına karar verilmiştir. Aynı bağımsız değişkene yönelik olarak üç farklı test yapılmasından dolayı, Tip I istatistiksel hatayı engellemek adına, tek faktörlü ANOVA testleri için Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Tek faktörlü ANOVA testleri için Bonferroni düzeltmesi sonrasında kritik alfa düzeyi $,05/3=,0167$ olarak belirlenmiştir. Bunlara ek olarak tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t-testi ve Cronbach Alpha iç tutarlılık analizi kullanılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi için anlamlılık düzeyi ,05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Demografik bilgi formunda yer alan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken		n	%
Yaş	17-22	382	75,9
	23 ve üzeri	121	24,1
Üniversite	Afyon Kocatepe Üni.	58	11,5
	Cumhuriyet Üni.	47	9,3
	Dumlupınar Üni.	101	20,1
	Kastamonu Üni.	95	18,9
	Pamukkale Üni.	87	17,3
	Gazi Üni.	115	22,9
Sınıf	1. Sınıf	117	23,3
	2. Sınıf	100	19,9
	3. Sınıf	134	26,6
	4. Sınıf	152	30,2
Aile Gelir Düzeyi	1000 TL ve altı	112	22,3
	1001-1500 TL	147	29,2
	1501-2000 TL	77	15,3
	2001-2500 TL	66	13,1
	2501 TL ve üzeri	101	20,1
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	292	58,1
	Ortaokul	75	14,9
	Lise	102	20,3
	Üniversite ve üzeri	34	6,8
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	157	31,2
	Ortaokul	111	22,1
	Lise	147	29,2
	Üniversite ve Üzeri	88	17,5
	TOPLAM	503	100

MTE-ÖF'nun alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık analizi sonuçları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. MTE-ÖF Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alpha Değerleri

Alt Boyutlar	Cronbach Alpha
Tükenme	,793
Duyarsızlaşma	,813
Yetkinlik	,711

Tablo 2 incelendiğinde MTE-ÖF alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha değerlerinin ,711 ile ,813 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerlerin eşik değerin üzerinde olduğu görülmektedir (Özdamar, 2004).

Yaş değişkenine ilişkin MTE-ÖF alt boyutlarına yönelik yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre MTE-ÖF Alt Boyut Skorlarının İncelenmesi

Alt Boyutlar	Yaş	N	Ort.	Ss	t
Tükenme	17-22 yaş	382	12,46	4,18	
	23 yaş ve üzeri	121	13,13	4,56	-1,486
Duyarsızlaşma	17-22 yaş	382	9,07	3,57	
	23 yaş ve üzeri	121	10,31	3,83	-3,262*
Yetkinlik	17-22 yaş	382	13,50	3,44	
	23 yaş ve üzeri	121	13,82	3,34	-,899

*p<,05 (Kritik alfa düzeyi ,05 olarak belirlenmiştir.)

Tablo 3 incelendiğinde Duyarsızlaşma alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($t=-3,262$; $p=,001$; $\eta^2=,021$). 23 yaş ve üzeri katılımcıların Duyarsızlaşma alt boyutuna ilişkin skor ortalamasının 17-22 yaş grubundaki katılımcılar ile karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üniversite değişkenine ilişkin MTE-ÖF alt boyutlarına yönelik yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Üniversite Değişkenine Göre MTE-ÖF Alt Boyut Skorlarının İncelenmesi

Alt Boyutlar		sd	Ortalama Karesi	F
Tükenme	Gruplararası	5	79,916	
	Gruplarıçi	497	17,750	4,502*
	Toplam	503		
Duyarsızlaşma	Gruplararası	5	46,471	
	Gruplarıçi	497	13,162	3,531*
	Toplam	503		

Yetkinlik	Gruplararası	5	11,371	,970
	Gruplarıçi	497	11,717	
	Toplam	503		

* $p < ,0167$ (Bonferroni düzeltmesi sonrasında kritik alfa düzeyi ,0167 olarak belirlenmiştir.)

Tablo 4 incelendiğinde Tükenme ($F_{(5,497)}=4,502$; $p=,001$; $\eta^2=,043$) ve Duyarsızlaşma ($F_{(5,497)}=3,531$; $p=,004$; $\eta^2=,034$) alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla çoklu karşılaştırma testleri yapılmıştır. Varyans homojenliğinin sağlanması nedeniyle Post-Hoc testlerinden Tukey testi sonuçları incelenmiştir. Tukey testi sonuçlarına göre Tükenme alt boyutunda Kastamonu Üniversitesi ile Pamukkale Üniversitesi ($p=,004$), Afyon Kocatepe Üniversitesi ($p=,014$) Cumhuriyet Üniversitesi ($p=,016$) ve Gazi Üniversitesi ($p=,010$) öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin Tükenme alt boyutuna ilişkin skor ortalamasının daha düşük olduğu görülmektedir. Duyarsızlaşma alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise Kastamonu Üniversitesi ile Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=,007$). Tükenme alt boyutu ile benzer olarak bu alt boyutta da Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin skor ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir.

Sınıf değişkenine ilişkin MTE-ÖF alt boyutlarına yönelik yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 5' te gösterilmektedir.

Tablo 5. Sınıf Değişkenine Göre MTE-ÖF Alt Boyut Skorlarının İncelenmesi

Alt Boyutlar		sd	Ortalama Karesi	F
Tükenme	Gruplararası	3	104,982	5,882*
	Gruplarıçi	499	17,849	
	Toplam	502		
Duyarsızlaşma	Gruplararası	3	79,172	6,044*
	Gruplarıçi	499	13,099	
	Toplam	502		
Yetkinlik	Gruplararası	3	11,164	,438
	Gruplarıçi	499	11,969	
	Toplam	502		

* $p < ,0167$ (Bonferroni düzeltmesi sonrasında kritik alfa düzeyi ,0167 olarak belirlenmiştir.)

Tablo 5 incelendiğinde Tükenme ($F_{(3,499)}=5,882$; $p=,001$; $\eta^2=,034$) ve Duyarsızlaşma ($F_{(3,499)}=6,044$; $p=,000$; $\eta^2=,035$) alt boyutlarında sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu anlamlı farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc testi uygulanmıştır. Levene testi sonucunda varyansların homojen olduğu belirlenmiş ve Post-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre Tükenme alt boyutunda 1. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=,001$). 4. sınıf öğrencilerinin bu alt boyuta ilişkin ortalamalarının 1. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Duyarsızlaşma alt boyutuna yönelik yapılan analiz sonucunda 4. sınıf öğrencileri ile 1. sınıf ($p=,000$) ve 3. sınıf ($p=,014$) öğrencileri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. 4. sınıf öğrencilerinin Duyarsızlaşma alt boyutu skor ortalamalarının 1. sınıf ve 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenlerine yönelik yapılan tek faktörlü ANOVA sonuçları, test öncesinde yapılan Bonferroni düzeltmesi sonrasında elde edilen anlamlılık düzeylerine göre incelenmiş ancak gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>,0167$). Cinsiyet değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t-testi ve sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, Kastamonu Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesindeki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'nın; Gazi Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi bünyesindeki Spor Bilimleri Fakülteleri'nin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümleri'nde öğrenim gören öğrencilerin tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesidir. Toplanan veriler ve yapılan analizler sonucunda yaş grupları arasında duyarsızlaşma alt boyutunda anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). 23 yaş ve üstündeki katılımcıların Duyarsızlaşma alt boyutuna ilişkin skor ortalamasının, 7-22 yaş grubundaki katılımcılar ile karşılaştırıldığında daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çalışma bulgularına paralellik göstermeyen çalışmalar olduğu görülmektedir. Budak ve Sürgevil (2005) yaptıkları çalışmada yaş değişkeninde tükenmişliğin hiçbir boyutunda anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmişlerdir. Cemaloğlu ve Erdemoğlu-Şahin (2007) ise aksine yaptıkları çalışmada tükenmişlik

düzeylerinin yaşa göre anlamlı ölçüde farklılaştığı ve yaşın ilerlemesiyle birlikte duygusal tükenme ve duyarsızlaşma düzeylerine tükenmişliğin de arttığı bulgusunu elde etmişlerdir.

Üniversiteler arasında Tükenme ve Duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<,05$). Tükenme alt boyutunda Kastamonu Üniversitesi ile Afyon Kocatepe Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi öğrencileri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin Tükenme alt boyutuna ilişkin skor ortalamalarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Duyarsızlaşma alt boyutuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise Kastamonu Üniversitesi ile Afyon Kocatepe Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi öğrencileri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<,05$). Tükenme alt boyutu ile benzer olarak bu alt boyutta da Kastamonu Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin skor ortalamalarının diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tükenme ve Duyarsızlaşma alt boyutlarında sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). Duyarsızlaşma alt boyutuna yönelik yapılan analiz sonucunda 1. sınıf ve 3. sınıf öğrencileri ile 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<,05$). 4. sınıf öğrencilerinin Duyarsızlaşma alt boyutu skor ortalamalarının 1. sınıf ve 3. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kocaekşi (2016) yaptığı çalışmada tükenmişlik alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu bulgusunu elde etmiştir. Bu bulgu elde edilen bulguyu destekler niteliktedir.

Cinsiyet değişkenine göre yapılan ilişkisiz örneklem t-testi ve aile gelir düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu değişkenlerine göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>,05$). Cinsiyete ilişkin elde edilen bulguları destekler nitelikte çalışmalar olduğu görülmektedir (Belkıs ve diğ., 2011; Sevencan ve diğ., 2011). Cinsiyet ile ilgili bulgulara bakıldığında çalışmaya paralellik göstermeyen çalışmalar olduğu da yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür. Baş (2012) de yaptığı çalışmada tükenmişliğin duyarsızlaşma alt boyutunda cinsiyetler arasında farklılık olduğu bulgusunu elde etmiştir. Bir başka çalışmada ise Budak ve Sürgevil (2005) cinsiyet değişkeninde sadece duygusal tükenme alt boyutunda farklılık olduğu kadınların duygusal tükenmelerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğu bulgusunu elde etmişlerdir. Bulguları destekler nitelikte çalışmalarda bulunmaktadır. Aksu ve Baysal (2005) yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından farklılık olmadığı bulgusunu elde etmişlerdir.

Sonuç olarak, tükenmişlik artık farklı alanlardaki çalışmalara konu olmaktadır ve çalışmalardan farklı sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencileri üzerine yapılan bu çalışmada ise tükenmişlik ölçeğinin bazı alt boyutlarda farklılık olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ise literatürle karşılaştırıldığında çalışmayı destekleyen ve desteklemeyen çalışmalar olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmaların alandaki diğer çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Afyon, Y.A. & Işıkdemir, E., (2013). Futbol Antrenörlerinin İletişim Becerileri, Tükenmişlik Düzeyleri ve Yaşam Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10 (1):1705-1716.
2. Aksu, A. & Baysal, A., (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinde Tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 41:7-21.
3. Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M. & Duru, S., (2011). Tükenmişliğin Öğretmen Adayları Arasındaki Yaygınlığı, Demografik Değişkenler ve Akademik Başarı ile İlişkisi. *Pamukkale University Journal of Education*, 29 (I):151-165.
4. Baş, G., (2012). İlköğretim Öğrencilerinde Tükenmişlik: Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirme. *Journal of European Education*, 2(2):2146-2674.
5. Beşiktaş, M.Y., (2016). Doping Kullanan Erkek Vücut Geliştirme Sporcularının Yarışma Sonrası Tükenmişlik Durumlarının Ölçülmesi. *İ.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 6 (3):1303-1414.
6. Budak, G. & Sürgevil, O., (2005). Tükenmişlik ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. *D.E.Ü.İİBF Dergisi*, 20 (2):95-108.
7. Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F., (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-360.
8. Cemaloğlu, N. & Şahin, D., (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2):465-484.
9. Çapri, B., Gündüz, B., & Gökçekan, Z., (2011). Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci formu (MTE-ÖFt)'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1): 134-147.
10. Çavuş, M.F., Gök, T. & Kurtay, F., (2007). Tükenmişlik: Meslek Yüksekokulu Akademik Personeli Üzerine Bir Araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2):97-108.
11. Grayson, J.L. & Alvarez H.K. (2007). School Climate Factors Relating to Teacher Burnout: A Mediator Model. *Teaching and Teacher Education*, 24:1349-1363.
12. Kocaekşi, S., (2016). The Evaluation of Burnout Levels of Sports Sciences Faculty Students. *Educational Research and Reviews*, 11(4):120-124.
13. Malinauskas, R., Malinauskiene, V. & Dumciene, A., (2010). Burnout and Perceived Stress among University Coaches in Lithuania. *Journal of Occupational Health*, 52:302-305.
14. Özdamar, K., (2004). Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
15. Schaufeli, W. B., Martinez, I. M., Pinto, A. M., Salanova, M. & Bakker, A. B., (2002). Burnout and Engagement in University Students: A Cross-National Study. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5):464-481.
16. Sevcen, F., Uzun, N., Yücel, H.E., Şener, A., Yılmaz, A.E. & Üner, S., (2011). Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem VI Öğrencilerinin Tükenmişlik Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 42:42-48.
17. Taycan, O., Kutlu, L., Çimen, S. & Aydın, N., (2006). Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde Depresyon ve Tükenmişlik Düzeyinin Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 7:100-108.
18. Tuğrul, B. & Çelik, E., (2002). Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (12):1-11.